

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

In qua acceptione verum sit passio entis. disputat. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Ad secundū. explicatum est bonum esse passionem entis. Ad secundum dicat, duobus modis posse aliquid dici verum. Vno ita, vt verum sit id, quod affectum est veritate: atque hoc modo, cognitionem iudicantem conformem obiecto, non dici veram, vt probat argumentum, sed dici veritatem à qua intellectus dicitur verus. Altero verò modo, quia significat verum, hoc est, id, inter quod & intellectum est conformitas, quòdque est causa & mensura veritatis intellectus, eaque ratione dicitur verum: atque hoc modo cognitionem dici veram, hoc est, veri significatricem.

Ad primum argument. 2. partē. Qui defendunt priorem sententiam, ad primum posterioris respondent, Deum dici veritatem, non sumptam formaliter, sed fundamentaliter: est enim Deus sua cognitio, quæ est veritas fundamentaliter.

Ad secundā. Ad secundum respondent, veritatem sumptam fundamentaliter esse perfectionem simpliciter: non verò sumptam formaliter.

Ad tertium. Ad tertium non video quid aliud responderent, quam locutionem esse impropiam, atque in rigore esse falsam. Illud tamen est non leuis coniectura, veritatem non dicere solam relationem, sicut neque bonitas dicit solam relationem perficientis: quia quemadmodum bonum non dicitur alicuius correlatiui bonum, propter entitatem absolutam, quam includit: ita verum non dicitur alicuius correlatiui verum, sed dicitur alicui adæquatam tamquam ei, à quo mensuratur.

DISPUTATIO IV.

In qua acceptione verum sit passio entis.

Veritas, vt dicit conformitatem cum arte diuina, est passio entis creati. Vt comprehendit hanc, & primam radicem veritatis, conuenit etiam entis in creatio.

Sperest, vt propositam dubitationem paucis explicemus. Dicendum ergo est, verum, vt significat entitatem conformem arti, qua conditum est, esse passionem (modo paulò ante explicato) entis creati. Cum autem essentia diuina, quæ essentia, non habeat rationem veri, nisi tamquam mensura, & radix prima totius veritatis, verum analogicè, vt comprehendit verum sumptum pro radice prima totius veritatis, & verum, quod habet entitatem adæquatam arti & regula, qua conditum est, erit passio entis communis tam enti creato, quam increato. Entia autem rationis non sunt vera hoc modo: sunt tamen vera, prout verum dicitur quod est aliquò modo mensura conformitatis cognitionis quæ de ipso habetur. Quare, veritas, quæ est passio entis, nõ dicitur nisi de solis entibus realibus.

Verum quo pacto sit obiectum formale intellectus.

Illud est hoc loco aduertendum, quando dicimus, verum esse obiectum formale intellectus, non sumi verum in aliqua acceptione, quæ hæcenus explicata sunt, sed pro intelligibili: obiectum namque, quod percipitur intellectu, & quod, tamquam id, quod intelligitur, terminat intellectionem, est ens communissimè sumptum, vt comprehendit etiam entia rationis: ratio verò sub qua intellectione terminat est intelligibilitas, hoc est, non repugnantia, quam comparatione intellectus habet, vt percipitur: conformitas autem tam illius cum intellectione, quam intellectionis cum eo, consequitur intellectionem ipsam: quare cum obiectum potentie cognoscentis præcedere debeat actum potentie: sit, vt verum, prout est idem quod conforme intellectui tamquam mensura veritatis ipsius, non sit obiectum intellectus.

QUESTIO XVII.

De falsitate.

DISPUTATIO VNICA.

Quid sit falsitas, & quomodo in rebus reperitur.

VT veritas solum est in intellectu, aut in rebus comparatione intellectus: ita etiam falsitas. Posita autem est falsitas in discrepantia, seu, vt ita dicam, inconuenientia à propria regula inter cognitionem & obiectum: eo modo, quo questione precedente explicatum est, veritatem in conuenientia inter illa eadem esse positam. Quoniam verò ex dictis disputatione prima questionis precedentis facillè erit intelligere, quomodo in cognitione reperitur falsitas, hoc loco solum explicabimus quomodo, & quomodo in rebus existat.

Pro cuius rei intelligentia sciendum est. Hoc interesse inter causas secundam agentem per intellectum, & causam merè naturalem. Quòd causa agens per rationem (quæ eo ipso ad imaginem & similitudinem Dei est condita) apud se habet regulas suarum actionum, nempe artem & prudentiam, quarum illa est recta ratio factibilium: hæc verò agibilia: aut certè causa agens per intellectum in se habet, vnde eiusmodi regulas possit comparare, ad perfectumve statum eas perducere, nempe intellectum ipsum, cui semina vtriusque regulæ indita sunt. Quoniam verò huiusmodi causæ non solum à Deo, tamquam ipsius imagines, causæque minus vniuersales deriuantur, sed etiam eo ipso illi subiacent: sit, vt regulæ in ipsis existentes, non solum participationes quedam sint artis diuinæ, atque legum æternarum in mente diuina existentium, sed etiam à legibus æternis, & diuina voluntate, regulæ aliæ, & præcepta illis iniuncta deriuentur, quæ ad finem supernaturalem, atque ad positum ius spectant. Causæ verò merè naturales non habent in se artem & regulam suarum actionum, sed in Deo, à quo naturam & vires accommodatas ad agendum acceperunt pro ratione diuersorum finium, in quos ab arte diuina diriguntur.

Sciendum est deinde, duplex genus legum, siue regularum in Deo posse distingui. Quædam enim sunt, quas decens est Deum ipsum seruare in suis actionibus vel permissionibus, quibus varios defectus ac peccata, tam in hominibus, quàm in aliis causis naturalibus, permittit, de quibus in concordia quæst. 14. artic. 13. disput. 21. dictum est ex parte: hæc enim, & si non tam vilitatè, suo tamen modo leges ac regulæ dici possunt. Alias verò esse leges ac regulas ab arte atque prudentia diuina singulis causis secundis circa proprias actiones præscriptas, quæ nihil aliud sunt, quàm dictamina artis atque prudentiæ diuinæ, quibus Deus iudicat de vnaquaque causa secunda, tam libera, quam naturali, quem modum in qualibet sua operatione tenere debeat: si modò ea qualis oportet, & fini, in quem dirigitur, accommodatè fieri debeat.

His ita constitutis, sit prima conclusio. Vt nihil in rebus discrepare potest ab illis regulis, vel quasi regulis prioris generis, quas decens est Deum seruare, vel cum in rebus per seipsum aliquid agit, vel causarum secundarum interuentu, vel in quibusdam defectibus & peccatis permittendis: ita in rebus compa

Falsitas quid.

Conferunt agendum per intellectum, & naturalem discrimen.

Legum, siue regularum in Deo duplex genus.

Prima conclusio. Falsitas, quæ peccati rebus, & Deo, rationem habent potest.